

Aneemonen

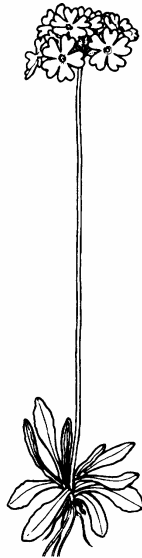

Medlemsblad för
Hallsbergs Naturskyddsförening
Nr 2 1999

Majviva

En ca decimeterhög vacker
viva med violetta blommor

Majvivan är ganska sällsynt på
öppen, fuktig, kalkrik mark.
Kalkkärr mm. Minskande.
Den finns ännu i ett litet kärr i
Herrfallsäng.

Teckning av Dagny Tande Lid

Innehåll:

SNF 90-år 3
Höstprogrammet 8
Geologisk studiecirkel 10

Upprop 11
Miljövänliga veckan 12
Internettips 14

Ordföranden har ordet

Hej igen!

Ännu en sommar har gått och det är dags för ett nytt nummer av Anemonen.

På den glädjande sidan kan jag rekommendera vår studiecirkel i geologi. Där finns många skönhetsupplevelser att hämta och mycket intressant att studera. Geologin är naturligtvis också mycket viktigt för alla som ska leva och växa på marken, och för alla dem som ska leva av dem som lever och växer på marken...

På den bekymmersamma sidan kan vi notera att vi lider en viss brist på "föreningsaktiva". Du är välkommen med dina arbetsinsatser i föreningen (se sidan 11)

Sture H. (Redaktör för Anemonen ordförande i Hallsbergs naturskyddsförening)

SVENSKA NATURSKYDDSFÖRENINGEN 90 ÅR

År 1908 bildades Svenska Naturskyddsföreningen, och i år fyller vi alltså 90 år. Födelsedagen firades söndagen den 16 maj med olika aktiviteter över hela Sverige.

På sidan 62 i Sveriges Natur nr 3 i år (senste numret) kan du läsa ett reportage med bilder från födelsedagsfirandet på olika håll.

När redaktionen för Sveriges Natur önskade sig bilder från firandet skickade jag in fyra bilder från vårt festande i Herrfallsäng. Jag fick bilderna i retur med tack för visat intresse, men jag kan i alla fall visa dem här, visserligen inte i färg, men ändå.

Sture H

Tärtkalas i Herrfallsäng

Vi hade gjort en tipspromenad i ängen och för dem som gått denna hade vi dukat upp med kaffe och tårta vid parkeringsplatsen.

Margareta Svensson och Annika Ahlin hade bakat tårter, och med 50 deltagare gick allt åt.

Marie, Solveig och Stig-Olof Johansson gick tipspromenaden

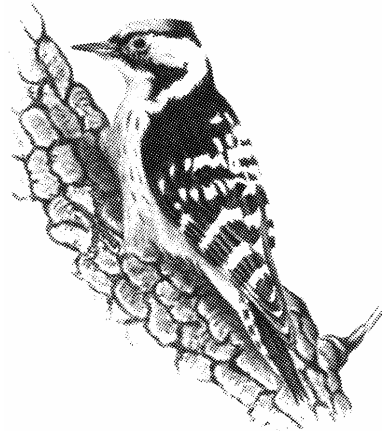
Tipsfråga nummer 2

Vilken fågel är det här?

Trivs i lövskogar med många döda multnande träd. Är en av de fåglar som börjar bli sällsynt.

Man kan ibland se och höra den här i Herrfallsäng.

1. Hane av liten hackspett
- x. Mellanspett, ungfågel
2. Vittryggig hackspett

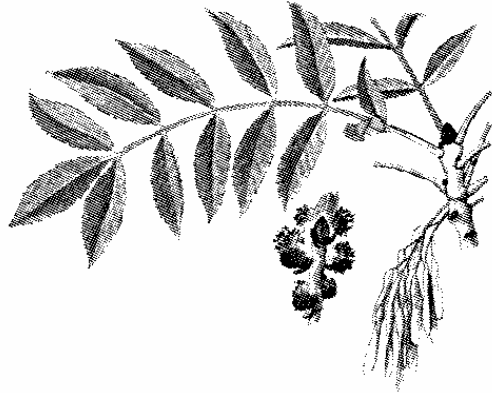

Tipsfråga nummer 5:

Här i Herrfallsäng finns det en lundträd, som kräver god jordmån, och som med sina förmultnade blad bidrar till en sådan.

Är det

- 1. rönne
- x. fläder
- 2. ask

Gillis Pettersson, Eivor Aronsson och Stig-Olof Johansson.
Stig-Olof är en av de få medlemmarna med ständigt medlemskap i SNF

Denna grupp gjorde en egen utflykt efter kaffet och tårtan för att se om majvivan hade slagit ut i kärret. (Det hade den inte)

Klipp ur historien

På SNF's Internetplats kunde intresserade tidningar hämta en artikel om föreningen inför 90-årsfirandet. Ett litet klipp ur den:

När Svenska Naturskyddsföreningen på söndag fyller 90 år är det en framgångsrik folkrörelse som jubilerar. Födelsedagen firas med att en ny skogskampanj startar.

- Vi hoppas kunna stoppa alla avverkningar av biologiskt skyddsvärda skogar, säger SNF:s ordförande Göran Enander. Det målet tror jag att vi kan nå.

Svenska Naturskyddsföreningen har utvecklats från en experorganisation med landets främsta professorer i styrelsen till Sveriges största natur- och miljöorganisation med 160.000 medlemmar. Under 90 år har SNF gett Sverige allt från nationalparker till miljömärkning

Svenska Naturskyddsföreningens vårutflykt i maj 1928 gick till Svartsjö i Stockholms län. Herr i mitten är professor Rutger Sernander, dåvarande ordföranden i föreningen. Foto: Oscar Halldin.

[Rutger Sernander föddes i Närke och var bl.a. professor i växtbiologi i Uppsala 1908–1931.]

HÖST- 19

- Söndag
5 september
Naturreservat i Västernärke.
Högsogs Stormosse och Juarbergen i Laxåtrakten.
Tillsammans med Kumlabiologerna.
Samling kl. 9.00 vid Kumla kyrka
- Lördag
18 september
Svampexkursion med Karl Gustaf Nilsson.
Samling vid Konsum, Hallsberg kl. 9.00
- Måndag
20 september
Studiebesök vid nya återvinningscentralen i
Hallsberg.
Samling vid återvinningscentralen vid bilprovningen
kl 19.00
Ansvarig: Håkan Lindgren
- Lördag
25 september
Vandring
Vandring från Långängen till Tisarstrand tur och retur
med Bergslagens vandrarförening.
Samling kl. 9.00 vid HOK-stugan.
Ledare Inger Eriksson Tel. 0582-130 75

Glöm inte att ta med matsäck när vi åker ut i skogen.
Stövlar eller kängor är bra att ha där ute.

PROGRAM

9'

- Lördag
9 oktober   Miljövänliga veckan
                    Aktivitet med anledning av Miljövänliga veckan.
- Måndag
15 november   Medlemmarna visar egna bilder.
                    HNF 10-årsjubilerar.
                    Ta med dig naturbilder från året som gått eller från
                    verksamhet under de gångna 10 åren.
                    Tårtkalas.
                    Kullängen kl 19.00
- Må 6,
Sö 12,
Sö 26 och
Må 27
September   Studiecirkel i geologi
                    En studiecirkel i geologi med Lennart Säfbom som
                    ledare genomförs under september. Se nästa sida!
- Det finns mycket intressant att se i Närkes berggrund,
                    och om ni läser Lennarts artikel i höstnumret av
                    Anemonen förra året inser att vi får en kunnig guide.
                    Första träffen blir i Kullängen Hallsberg Må 6/9 kl
                    19.00
                    Anmäl dig till Sture Hermansson tel 0582-13587

Ta gärna med vänner och bekanta. Alla är välkomna!
Frågor? Ring Sture Hermansson 0582-135 87 eller Arne Holmer 0582-407 58

GEOLOGISTUDIECIRKEL

Välkomna på en kort, men intressant studiecirkel i Närkes geologi!
Deltagandet är gratis, och cirkeln riktar sig till framför allt till nybörjare.
Med Lennart Säfbom som ledare träffas vi fyra gånger enligt följande schema.
Anmäl dig till Sture Hermansson på tel 0582-13587

Måndag 6 september: inomhusmöte
Kullängen Hallsberg

Översiktlig genomgång av sydnärkes berggrund, hur den har bildats, samt dess ingående bergarter och mineral och berggrundens betydelse för natur- och kulturlandskapet.

Vi studerar geologiska kartblad och litteratur som förberedelse till geologiexkursionerna.

Vi går även igenom vilken utrustning som vi kan behöva till utfärderna. Ta gärna med någon egen stenbok eller egna stenfynd som vi kan studera.

Söndag 12 september: Exkursion till västra delen av sydnärke.

Vi besöker gruvor och stenbrott, som Vena koboltgruvor, Västerby kvartsbrott, Zinkgruvan med flera i mån om tid. Här kan vi göra många intressanta mineralfynd.

Söndag 26 september: Exkursion

Vi besöker den östra delen av Sydnärke Även här tittar vi på gruvor och stenbrott. Här kommer vi även att studera en del andra intressanta geologiska formationer som erosionsbildningar, böljeslagsmärken, jättegyttor och stenmaterialet i en rullstensås.

Måndag 27 september: inomhusmöte.

Avslutning med genomgång av de stenar och mineral som vi , förhoppningsvis, har hittat.

Som ett mäktigt yxhugg rakt in i bergväggen ter sig ett av människans försök att få fram zink ur berget i Åmmerberg

Foto Viking Olsson.

EFTERLYSNING

Vi söker medlemmar som vill delta mer aktivt i föreningsarbetet och kanske ingå i en framtida styrelse. Flera av oss som sitter i styrelsen har varit med i många år och det kan vara dags fören förnyring

Hör gärna av dig till någon i styrelsen

Eller kanske har du ett specialintresse som du kan vara med och bevaka åt föreningen.

Arbeta i en ängsgrupp? Vill du vara med och arbeta med Broby äng? Slå ängen för att åstadkomma en näringsfattigare artrikare äng. Det skulle vara intressant med en inventering av ängen till sommaren för att se vad som hänt med floran.

Sköta vår stuga i Herrfallsäng? Lätt underhåll, slå "trädgården" ibland.

Arbeta i en skogsgrupp och leta upp och arbeta för värdefulla naturobjekt i skogen?

Handla miljövänligt. Miljövänliga veckan går av stapeln varje höst med olika teman. Intresserad att göra något då?

Programkommitté? Intresserad av att göra exkursionsprogram eller organisera aktiviteter inomhus på vinterhalvåret?

Starta barnverksamhet? Natursnokarna.

Ungdomsverksamhet? Fältbiologer

MILJÖVÄNLIGA VECKEN

Miljövänliga veckan kommer igen i år igen, i år med tema som handlar om papper och skog.

I fjol gällde temat Mat och energi – åt mera lamm. Vi serverade lammgröta på konsum och Ica. Vi

hoppas att det har gett större intresse för färkött, och gett underlag för flera naturvårdande fär.

Följande beskrivning och historik, hämtad från SNF:s Internetplats.
<http://www.snf.se/hmv/mvv1998/mvv.htm>

Kamp för naturen i landets butiker
Miljövänliga veckan är Svenska Naturskyddsföreningens största samlade aktivitet. Den genomförs varje höst i skiftet september/oktober av aktiva medlemmar i nästan alla svenska kommuner.

Miljövänliga veckan har från början varit ett kampanjverktyg för föreningens mål inom Handla Miljövänligtarbetet men också knutit samman intresset för miljö- och konsumentfrågor med djur- och naturintresse.

Arbetet organiseras från föreningens göteborgskansli och det finns kontaktpersoner på läns- och krets nivå.

Kort historik

Handla Miljövänligt startade 1989

och den första Miljövänliga veckan hölls 1990. Genom åren har Miljövänliga veckans teman kretsat kring miljömärkning kemikalier och så mat ur olika perspektiv. Handla Miljövänligt-arbetet har skildrats i boken "Miljöhjältar till vardags" av Eva - Lena Neiman.

1995 och 1996 hade veckan för första gången samma övergripande tema två år i rad. Då engagerades Handla Miljövänligt-nätverket i SNF:s samarbete med miljöorganisationer i Syd, och på två år fick Sverige se både tio nya KRAV-märkta kaffesorter och en stor ökning av ekologiska bananer (från 30 ton under hela 1994 till 20 ton per vecka i början av 1997).

1997 och 98 var det övergripande temat mat och energi och 1998

Teman för Miljövänliga veckan

1990 Handla Miljövänligt

1991 Bra Miljöval

1992 Bort med värstingarna - bojkott av Klorin

1993 Stoppa förpackningshysterin - namninsamling för mjölk på returflaskor

1994 mat och miljö

1995 Ekologiska fotspår - köp KRAV - märkt kaffe

1996 Ekologiska fotspår - billiga bananer har sitt pris

1997 Mat och energi

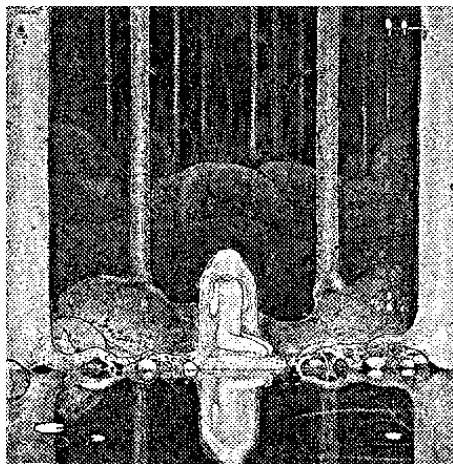
1998 Mat och energi - åt lamm

Årets tema: Bra miljöval räddar skogens liv

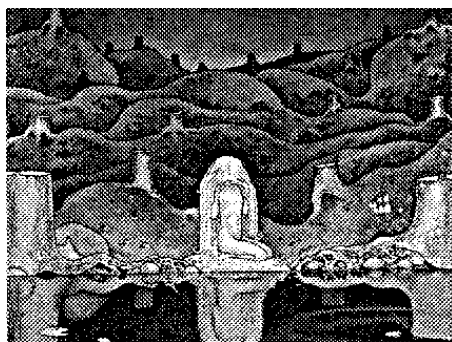
Första målet med Svenska Naturskyddsföreningens miljömärkning av papper var att minska utsläppen av klororganiska föreningar. Sedan dess har kriterierna varit inriktade på utsläpp till vatten och luft.

De senaste kriterierna omfattar även hur skogsråvaran och användningen av energi påverkar miljön.

“Leverantörer av skogsråvara vilka köper skogsråvara från avverkningar i svensk skog som bör skyddas för att säkra bio-logisk mångfald eller väsentliga naturvårdsintressen får ej ha levererat råvara till de produktionsanläggningar där produkten tillverkas.” Ur

1

2

De här bilderna hänför sig till årets kampanjtema Rädda skogens liv.

Den första bilden är John Bauers berömda “Prinsessan Tuvstarr” ur Tomtar och troll.

Bild två är symbolbilden för årets skogskampanj. Tuvstarrs urskog är ett kalhygge.

Bild tre är en bild från tagen i år, från den skog som John Bauer använde som inspiration för bilden av Tuvstarrs skog. Foto: Fredrik Funck

3

INTERNETTIPS

Internet har blivit en rik källa till information i de mest skilda ämnen. Även Hallsbergs Naturskyddsförening är representerad. Vår hemsida har adressen <http://hallsberg.krets.snf.se/links.htm>. Där kan du också gå in på vår länksida och hitta nya bra vägar till natur och miljö på internet.

Exempel på Internetsidor

Nyckelbiotoper

Skogsstyrelsen har lagt upp en avancerad site om nyckelbiotoper och annan biologiskt värdefull skog www.svo.se/skogensparlor. Där kan man söka och få info om nyckelbiotoper, naturvärdesområden och sumpskogar genom att klicka på en karta ned till 1:40 000.

Sök område
(Tryk sedan på knappen "Gör sökning")

Valj län

Gör sökning

Förstoring
(Klicka på ena kanten/buren)

Förstoring

5 000 000
2 000 000
1 500 000
700 000
400 000
150 000
40 000

Fästora

Information om objekt
(Välj typ av objekt och klicka sedan på objektet i karten)

Nyckelbiotop
 Naturvärde
 Sumpskog

Valj vad du vill se
(Tryk sedan på knappen "Uppdatera karta")

Nyckelbiotoper
 Naturvärden
 Sumpskogar

Uppdatera karta

Tillbaka till startkarta

Nyckelbiotop vald

Biotegeyp:
Skog-myrmesgäik

Mer objektinfo

Hjälp

Mer information behövs för några före av mångfaldigande eller återgivande av kartbilden
(Licensierad under U.S. Patent no #593303 and foreign counterparts.)

Så här såg det ut när jag zoomade in området mellan Hallsberg och Tisaren.

Den virtuella floran

	<p>Ett projekt vid Naturhistoriska riksmuseet med stöd av KK-stiftelsen</p> <p>Innehållsförteckning</p> <input type="text"/> <input type="button" value="Sök en växt"/>
	<p>För närvarande presenteras: 117 familjer, 605 släkten och 1723 arter Nya sidor och bilder adderas kontinuerligt</p> <p><u>Index - presenterade arter</u></p>

Den virtuella floran

© **Naturhistoriska riksmuseet** 1996

<http://linnaeus.nm.se/flora/welcome.html>

Senaste uppdatering: 30 juli 1999

Ansvarig för denna sida: [Årne Anderberg](#)

Den virtuella floran är ett projekt från Naturhistoriska riksmuseet. Snart är alla kärlväxter i Sverige behandlade, med beskrivning, bilder, utbredningskartor mm.

<h2>Mosippa</h2> <h3>Pulsatilla vernalis (L.) Mill.</h3>	
<p>Vetenskapliga synonym: <i>Anemone vernalis</i> L. Svenska synonym: gökskälla, tjälattappa</p>	
<p> Mogop Vår-Kobjælde Kangasvuokko Frühlings-Küchenschelle</p>	
<p>Beskrivning. Mosippa är en flerårig, drygt decimeterhög, mjukt hårig ört. De nedre bladen, rosettbladen, är övervintrande, något läderartade och mindreflikiga än hos övriga arter i släktet. Mosippa blommar i april-maj. Blomman är stor och sitter ensam i toppen av stjälken, den är vit på insidan och rödlila och hårig på utsidan. Blomstjälken är först upprätt sedan hängande för att i frukt åter sträcka sig. Frukterna är håriga liksom det kvarstannande stiftet. De andra tre arterna i släktet, <u>backsippa</u> (<i>P. vulgaris</i>), <u>fäldsippa</u> (<i>P. pratensis</i>) och <u>rupsippa</u> (<i>P. patens</i>), har violetta blommor. Mosippa kan korsas sig med såväl backsippa som fäldsippa.</p>	 <p>Familj: <u>Ranunculaceae</u> Släkte: <u>Pulsatilla</u></p> <p> Norden Norra halvklotet Fridlyst Landskapsblomma Bildgalleri</p>

B föreningspost

Avsändare:
Hallsbergs Naturskyddsförening
Soldatvägen 11
694 30 Hallsberg

Kontaktpersoner:

Sture Hermansson 0582-135 87

Arne Holmer 0582-407 58

